

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

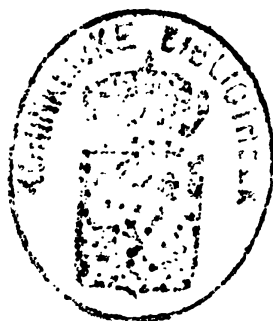

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Koninklijke Bibliotheek (KB)

Dio. 33. Pont. Max. :
Nicolaus de valle.

Si vacat enea rerum dignissime p̄sul
Brataq; sint animo carmina nostra tuo.
Perlege quę quondam dulci modulatus augna
In latios ausus vertere gręca modos.
Ascrei inspicias Himerę kę erga poetę
Gręcia quo quondam floruit hesiodo.
Hęc fuerant. fateor. plectro meliore canenda
Hic opus ingenij quippe senilis erat.
At quia non nullos tam magna superbia vates
Elevat. vt nullo gręca in honore putent.
Sum tamen hoc ausus bis septem z quattuor anni
Dum mea labuntur lustra trahente dea.
Sumpsimus z tenuos gręcorum e fontibus haustus.
Dixta q; cum gręco lingua latina fuit
Quicquid id est ad te vatū clarissime vates
Mitimus es. clario non. minor ipse deo.
Suscipe et hesiodum placido complectere vultu
Hic quoq; iudicio stetq; cadatq; tuo.

Excitat. alter enim segnis cui vita manebat.
Alterius spectans cumulos mora nulla bouesq;
Jungit et impresso terram diuertit aratro
Siue domum curat: siue inserit alter ad artes:
Uicinum vicinus agit. laudabilis hęc est
Pugnandi ratio. fugienda sed altera. sub qua
Inuidet aut figulus figulo vel egenus egeno
Siue faber fabro. dulcisq; poeta poetę
Hęc mea dicta p̄cor toto cape pectore perse
Nec te crebra foro speculantes iurgia vulgi
Auocet a studijs pugnandi inimica voluntas
Nemo forum sequitur. quem non fouet ānua messis
Et bene clausa domi cereris gratissima dona
Hęc q̄renda prius debinc si vacat i pete vulgus
Et fora in alterius rebus certamina pone.
At non illud ages iterum germane. quod olim
Aususes inflix. litem hanc data iura resoluunt.
Scis quondam inter nos prima est partita facultas
At tu nil iusta multum plus parte vereris
Tecum efferre rapax. corruptus munere iudex
Ille tuo est. sub quo tota hęc sententia pendet.
Ignarus. non nouit enim q̄s dulcius: aut q̄s
Sit medium toto. melius. seu viuere malua
Utilius. quantum dulci seu viuere porro:
Hos veterum victus occultauere superni
Inq; polo retinent cęlestes. tempore quorum
Sat fuit vna dies tenui exercenda labore
Vna quiescenti tibi dehinc alimenta parabat
Annua. tunc poteras tēmonis robor a fumo

Explozanda dare. et nulli iuga curua premabant
Terga boum. nullum hemionos sensere laborem.
Hos voluit faciles viuendi abscondere mores
Ira iouis. cum se deceptum fraude promethei
Sensit et illius causa mortalibus auxit
Lurarum moles subreptumq; abdidit ignem.
Reddidit hunc iterum terris curuaq; latentem
Subripuit ferula cauto puer ille tonanti
Iapetionides. iacto qui fulmine gaudet
Lusit fraude sua. subitam tamen arsit in iram
Hec pater effatus nubis collector aquosq;
Iapetionide cuius prudentia cunctos
Consilio excellet magnum spreuisse tonantem
Arte tua gaudesq; dato mortalibus igne.
Heu nociture tibi generi nociture futuro.
Tale mali genus excutiam quo pectore toto
Exultent homines cupidi sua damna ministrent.
Subrisit fatus diuis pater atq; hominum rex
Vulcanum aspiciens atq; illi talia mandat
Vade celer speciem e terra mixtoq; liquore
Confice mortalem cui vocem et robor a iunge.
Sitq; ea virginisq; celestis imago puellę.
Quam sibi quisq; velit. dea quę doctissima pallas
Instruat. et varias pcurrere pectine telas
Adiciat capiti facilem venus aurea formam
Luret vt assidua stimulata cupidine corpus.
Fallacemq; addat mentem et fallacia verba
Interpres superum victor cyllenius argi
Dixerat. imperio iouis annuit quę voluntas

Edicolum: exemplis fingis vulcanepuellam
Virginis ora deę similem. quam glauca minerva
Linxit. 7 ex omni fulgentem parte poliuit.
Huic etiam charites. etiam celeberrima pitho
Aurea candenti posuere monilia collo.
Effusq; comas horę de flore coronam.
Uernali tribuere deę. tamen attica pallas
Illam precıpuo formę decorauit honore:
Et superum interpres victor cyllenius argi
Fallacem attribuit mentem et fallacia verba.
Sic pater altitonans diuino iusserat ore.
Quando quidem dederat sua muncra quisq; deorum
Mercurius merito pãdoram nomine dixit.
Exitiale malum mortalibus 7 fera pestis.
Postq; aut tantos confecit iuppiter astus
Mercurium ad magnum iubet ire epimethea. dono
Lui ferat hanc. qui nil veritus pcepta promethei
Lepit. et accepto nouit sua damna epimetheus.
Nam prius humano generi secura manebant
Tempora nulla mali species aut cura laboris
Dorborumq; genus. tristem qui funeris atri
Corripuere viam. quibus omnis frangitur etas
Vincere dulce fuit. quadam sed tegmen ab vna
Dum pandora leuat. totum exiliere p orbem
Lurarum infestę effigies. spes sola remansit
Intus 7 elabris imo sub parte resedit.
Obstitit impositum nam tegmen abire volenti.
Sic qui fulmen ait nubis collector aquosę
Iusserat. innumereq; etiam mortale vagantur

Per genus infanda spēs. quibus equor. et omnia
Terra infecta tumet. morbi noctesq; diesq;
Sponte sua sine voce ruunt. nāq; ab ioue summo
Ablata est illis q̄cunq; potentia fandi.
Sic impune parens offenditur ille deoz.
Si vacat o frater si non audire recuses
Ordine plura canam. genus immortale creatum
Ac mortale simul credendum est. aurea primum
Sēcula dū superi totum sparsere p orbem
Tempore quo cēdi imperium saturnus habebat:
Tunc homines diuum vivebant more. nec illos
Anxia curarum moles operumq; labores
Lassabant. aberat tristi cum mente senectus.
Semp̄ z in valido regnabant corpore vires.
Nulla mali labes. cōiūia lēta placebant
Dors similis somno fuit. atq; vberima tellus
Omnia liberius nullo cogente ferebat
In cōmune bonū. nec quisq; inuidit habenti
Quam sēlix ētas. erat omnibus vna voluntas
Et taciti lētos soluebant pectora in vsus.
Aurea postq; hominum paulatim defuit ētas
His pater altitōnans meritos adiunxit honores.
Sub terris habitare dedit. qui numina facti
Et genus humanum sanctę quoq; iura tuentur
Justicię. tenebris circūsusq; pagrant
Terrarum fines. z opes mortalibus augent
Proxima successit terris argentea proles
Auro deterior sensuq; z morib; impar
Tunc sibi quisq; suę fecere sub vbera matris
Ocia mortales. paulatim adoleuit in annos

Ingeniū rude principium quo decolor etas
In proprijs etiam laribus rude pectus agebat.
Aucta tamen postq̃ ad summū puenerat etas
Uiuendi breuius spacium fuit anxius ardor
Lurarum incumbens aderat. quas improba mentis
Baudia fecerunt. alterna iniuria nunq̃
Destitit. ⁊ nulla in superos reuerentiā nullos
Sacrorum ritus etas argentea vidit.
Hanc deus extinxit meritam flammatus in iram
Postq̃ hominum occuluit argentea secula tellus
Flon tamen illorum sine nomine vita recessit.
Sub terrisq̃ dei sedes coluere secundas.
Tercia post illam successit aenea proles
At nihil argento similis dꝛ yadumq̃ creata
Sanguine dura quidem robustaq̃ pectora tendens
Tota feri misero martis feruebat amore.
Nulla quies illi. nullum ius. durior etas
Ipso adamante fuit vultu metuenda superbi.
Lui nunq̃ inuictum robur fortesq̃ lacerti
Defuerant humeris. tunc creta tela domusq̃
Omnis in gre labor. non ferri emerferat vsus.
Hec autem pprio proles consumpta furore
Ad gelidi loca nigra ditis sine honore recessit.
Et q̃q̃ extiterit inuicto robore ab atra
Morte tamen victa est solis lumenq̃ reliquit.
Postq̃ autem occulta est ⁊ aenea corruit etas
Quarta fuit sololes melior cui plurima toto
Iusticię herebant animo p̃cepta verendę.
Diuinū genus heroum primumq̃ vocari

Semidei immensos illi potuere per orbes.
Hos insanus amor martis bellique nefandi
Ardoz. agenoride septem prope magna cadmi.
Edipode imperij causa consumpsit. et alti
Hos maris ruidisonij fluctus. cum pargama classes
Argolicę peterent. vbi pallida mortis imago
Desup incubuit. dum iusto vlciscitur ense
Lindaris. hos etiam toto diuisit ab orbe
Iuppiter. et vite meliorem tradidit vsum.
Elysiosq; dedit colles habitare profundi
Litus ad oceani. flix et sancto propago
Hic vbi vernat humus. vbi dulcia poma quotannis
Ter gremio effundit nutrit vberima tellus
Ostendunt non me quinta cum stirpe creassent
Fata. sed ante mori seu post licuisset oziri
Ferre a nunc etas. quam cure et mille labores
Floctedieq; premunt. paulatimq; illius instant
Exitio. sic dijs placitum. sed prospera tanto
Fata etiam venient aliquando in turbine rerum
Nec minus hec infanda hominum delebitur etas
Cum matura annis illorum tempora cani.
Inficient crines natis nec vt ante parentes
Nec patribus nati similes nec hospite tutus
Hospes erit. sanctum corumpent sedus amici
Et furet arma ciens inter discordia fratres.
Viuethonoris inops hominum properata senectus
Nec pudor effractus senio obiurgare parentes.
Indix soboles. legem et precepta deorum
Nescit. et inualido non hec alimenta parenti

Iusta suo reddet. quid enim q̄ iniqua rapaces
Appetet vsq; manus vrbesq; ⁊ m̄nia narrem
Alterna deleta manu. iurataq; fallent
Flumina iusticię nulli tribuentur honores.
Pulsa gemit bonitas. illum venerabitur orbis
Lui mala mens suadet fera crimina tota iacebit.
Tota quid em orbato tecum reuerentia vultu
O dea iusticię. soboles en improba ledet
Si probus vllus erit. quem contra insurget iniqua
Voces furens factum affirmans. alitq; maloz
Inuidia incedet fatali turbida vultu.
Protinus humanas sedes astrea relinquet
Diu suos pariter tendet reuerentia cursus
Ad superos nitido velataq; corpus amictu.
Nulla recedentes illę mortalibus egres
Non cessanda tamen rerum mala semina linquent
At nunc te moneam q̄q; sapias omnia iudex
His intende animum. sed quid iuuat ista monere
Stultus maiori quicunq; resistere temptat
Vincitur: et magno p̄nas subit inde pudore
Sic ego sum tanq; volucris quam p̄nderit astur
Pręsaq; sublimes agitur philomena per auras
Hęc dolet inflig vnguī trāsfixa recuruo
Quam contra horribilī raptor sic intonat ore.
Quid misera exclamas. te multum fortior astur
Te premit buca d̄sis quo te meus egerit ardor.
Et q̄q; bene suaue canas mibi c̄na futura es
Si lubet aut dimissa iterum remeabis in auras.
Sic fatus tacuit pennatus ⁊ impiger astur.

Tu modo iusticiam cole. nulla iniuria perse
Tecum habitet. fatale gerit secum illa nec illam
Nullus amat. nisi mens cui vilis et improba surgit
Vir bonus banc inferre timet siq; intulit acti
Penitet. et magno contristat corda dolore.
Est via iusticie melior: qua vincitur omnis.
Omnis ad extremum veniens iniurius ardor
Quid dicam q; nunq; aliquid dementia nescit
Hi modo passa prius. si qui male iura ministrat
Peierat et tandem dementi panditur error.
Eripe iusticiam corruptus munere iudex
Ius violat. dolet hec et nulli visa per urbem
Tristis it et lacrymas pgnam mortalibus orat
Qui violant iura et recti sacra fœdera rumpunt
Verum ubi iusticie sancti servantur honores.
Iudicioq; pares et cuius et aduena pendunt
Urbs viget: augetur soboles: pax leta vagatur:
Pax iuuenum nutrit. nunq; bis fatalia bella.
Preparat: altitonans nullis in rebus egestas
Imminet. in queq; nulla est offensio. dulci
Quos iuuat interdum genio alleviare labores
Terra quibus large fundit sua semina et alte
Montibus innatę mittunt sua munera quercus
Blandifere in summo. media tamen arbore mussant
Undiq; apum ingentes acies. vestem q; ministrant
Lanigere pecudes. per se magis omnia florent.
Non bis externas merces rebit ardua puppis.
Omnia dat tellus. quid enim q; iuncta marito
Et patribus similes emittit semina partus.

Non datur hoc quibus illa placet violentia iuris.
Hos ad supplicium vocat alti cura tonantis.
Sepe subit penas plebs tota miserrima tantum
Unius ob noxam. pestis furit atra per urbem
Et male suada fames paulatim deficit omne
Vulgus et euacuos ostendunt tecta penates
Femina nulla parit. sic senit iuppiter. erga
Quos malefacta iuuant. qui si modo forte cruentum
Diliciter exercent studium. mora nulla sinistro
Darte cadunt. vel si potius iuuat ire per altum
Illorum in medio submergitur obruta puppis.
Vos igitur qui iura datis conuertite mentem
Ad tales hominum penas. diuina potestas
Mortales circumuolitans videt improba quorum
Iudicia emergunt multorum in damna deumque
Ignorant monitus. genus hi mortale perant
Innumeri tenebris circumfusi que tuentur
Iusticie sacra iura domant genus omne malorum.
Illa quidem virgo est supero ioue nata parente
Nomine clara suo ceteraque verenda deorum
Quam si quis violet lachrymans sua fata parentes
It iouis ante pedes et lamentabile fundens
Humanos queritur mores ac debita poscit
Supplicia in populos. tu iudex causa malorum
Qui violas sacra iura deique iam dirige mentem.
Ius cole. in alterius tenulla pecunia vertat
Damna. nocet sibi qui cuique nocet. et male suadet
Ille sibi in quenque si quis male iura ministrat.
Luncta videt pater omnipotens. et quod mihi tecum est

O iudex modo si lubeat speculatur ab alto
Nil latet hunc. aut hoc quales tribuantur honores
Iusticię in p̃plo. quam non ego pectore toto
Nec mea p̃genies coleret postq̃ orbe sub isto
Sp̃reta iacet bonitas et ius iniuria vincit
Inuito ioueni fierent. hęc accipe frater
Hęc animo meditare iniustum pone furorem
Ius quoq̃ frater ama. sine quo genus omne ferarum
Lredimus alterno certatim corpore pasci
At nos instituit vitę melioris origo
Jura dedit pater omnipotens. ea pectore toto
Si quis habet. decus eternum pia p̃mia reddet
Iuppiter affligit si quis pro teste vocatus
Peierat. ac merito pensatur culpa nocentis
Supplicio. offendens ius ille offenditur vna.
Ex quo obscura quidem nulli quoq̃ cognita surget
Posteritas. iusto de sanguine nata p̃pago
Elara caput tollet patrio seruata decore
Nec quoq̃ quę referam stultissime concipe frater
Quam facile innumeras viciozum ampleximur artes
Haud p̃cul illa habitant. brevis est via qua sit eundum
Est via virtutis contraria. sudor anhelus
Hanc sequitur. quę se scopulosis ardua cliuis
In longum prumpit iter. riget aspera primo
Ingressus levis est postq̃ alta cacumina tanges
Optimus hic sese qui nouit cuncta magistro
Prospiciens reruz fines meliora sequutus
Dignū laude virum parentem recta monenti
Lredimus. ille tamen sibi qui non cōsultat: aut qui
Alterius p̃cepta fugit vir inutilis extat

Ergo age frater ades generoso e sanguine perſe
Fleu fuge fraternos monitus. operare laborem.
Inuideat tibi dira fames. ſpicaq; recenti
Alma ceres ornata caput ſua dona miniſtret.
Sic tibi plena domus. ſegnem crudelis egeſtas
Opprimit. hunc homines odio ſuperiq; ſequuntur
Torpenti ſimilem fuco. cui ſpicula ſurgunt
Horrida. diſtensumq; fauis conſumit edendo
Semen apū. piger ipſe ſedet. vitatq; laborem
Tu modo curam operi q̄tum poteſ adūce frater.
Horrea ſic rumpunt meſſes ſic copia rerum.
Sic pecus augetur. ſic tu mortalibus aut dīs
Brutus eris. ſegnes animos ⁊ inertia corda
Oderunt. operi laus eſt imponere curam
Turpe ſed huic ꝓhibere manus. incumbelabori
Forſitan ad ſtudio torpenti pectora vertes
Dum partas oſtendis opes. virtutis adeptus
Nomen ⁊ eternum laudis decus. vtere quęſo
Arte. para victum. violare aliena nefandum eſt:
Fac ſuperis equandus eas. incumbelabori.
Nec pudeat. pudor hic multos in honeſtus egentes
Secum habet auget opes fiducia. q̄ melior res
A ſuperis non vi. ꝓrob rerum inſana cupido.
ꝓrob animis inſuſa lues. iam nulla pudoris
Lura iacet paſſim longe poſt terga relictus.
Tu coleris duce te paulatim corruit ille
Dīs inuiſus homo. cui mens intenta rapinis
Inuigilat. neq; enim ſemper felicia durant.
Nec minus omnipotens ꝓgnis affligit eiſdem
Qui ſeruum offendit. vel qui ſanctiſſima frangit

ſœdera amicicię. ſeu qui cum coniuge fratris
Non pauet infandos coitus fraternus adulter
Vel qui in pupillos audet vim ferre nefandam
Vel qui in longeuâ confectum etate parentem
Horribili voce inſurgit. virq; abſtinet illi
Verbera. non impune tamen. ſtat pœna nocenti
Poſt obitum. deponere igitur tam falſa ſuperbę
Mentis conſilia. et melioribus vtere quęſo.
Ture pio venerare deos. his tempore in omni
Et munde ⁊ pure liba cum clara niteſcet
Sol dies. aut cum nox circūſuſa tenebris
Abſcondet terras caſto torrenda ſub igne
Hoſtia mactetur. hymnos cane. tura miniſtra
Ut tibi dī faueant immenſaq; copia rerum
Hinc tibi naſcatur. multis vt egentibus ipſe
Subuenias non vt viuas germane rapinis.
Conuiuas inter ſi vis diſcumbere. amicus
Non hoſtis veniat primum viciniā. nam ſi
Aduerſum quicq; acciderit de more repente
Primum illa accurret. quę ſi ſine veſtibus eſſet
Fluda etiam veniet. quod non tibi ſanguine iunctus
Nonaget. iſte ſibi veſtes atq; omnia ponet.
Improba damnosa eſt viciniā. ſed proba ſi ſit
Utilis. hæc igitur cupienda eſt pectore toto
Tanq̃ laudis opus. neq; enim lamenta refundes
Amiſiſſe bouem. proba ſi viciniā tecum eſt.
Acceptum metire ⁊ eodem ponderere tōde
Vicino tibi vt hic iterum ſuccurrat egenti.
Res male parta mala eſt damnosaq;. ſemper ab illa
Ergo caue. ne te vincant in amore ſodales

Illum adeas qui te. fac' mutua munera reddas
Sponte datum capias. scelus est letale rapina.
Quicumq; et si magnum aliquid largitur amico
Letatur. quicumq; iacit de fronte pudorem
Et rapit alterius q̄c̄q; intima turbat amici
Visceraq; et mentem cui vis illata rapine.
Adde parum paruo: paruo sup' adde pusillum
Fiet et hoc magnum. infelix pelletur egestas.
Si modo rem cumules. homine nec ledit habere
Luncta domi. nocet esse foris. q̄ dulce bonumq;
Præsens accipere atq; absente carere molestum est
Tunc bene potandum cum plena effundit ab aluo
Uina cadus. tunc parcus eris cum parte lyeus
Defluit e media. sed cum declinat ad imum
Spumantes iterum cyatos ⁊ pocula sume.
Quicquid polliciare homini seruetur amico.
Si quicq; cum fratre tibi est testem adijce rebus
Subridens. nocuit non credere. credere semper
Neve tuam alliciat meretrix caue sgmina mentem.
Rem totam vorat illa nimis dum blanda videtur
Heu q̄ damnosum est mulieri fidere cuiq;
Rem patris acceptam melius fouet vnicus heres
Auget et hanc. at tu plures in morte relinque
Ex te ortos. nam plura pater saturnius illis
Attribuet. sed te si cecus tangit habendi
Ardor adhuc. fragilisq; placet tibi gloria rerum
Hec age quæ moneam et varios operare labores

Liber secundus de agricultura.

Am cælo emergunt sublimi ab æth' lantidenatq;
Pleiades truncanda ceres. morientibus illis

Mitte in aratra boues. latitare ea sidera dicunt
Viginti totidemq; dies. annoq; voluto
Apparent iterum. maturam incidere messem
Rursus et incipiunt dentata falce coloni
Hanc legem agricolae atq; habitantes littora seruant
Aut qui pingue solum vallosaq; tecta tenerent.
Fludus ara. nudusq; sere 7 mete corpore nudo
Si tempestiuos agroꝝ ducere cultus
Augeriq; illos magnis successibus optas.
Ne re aliena roges interdum pauper egenus.
Qd si ad nos supplex iterum fortasse redibis
Non iterum dabimus. iuuet exercere labores
Improbe quos inter mortales diua potestas
Sortita est ne tristis inops cum coniuge msta
Aut cum natorum misera comitante caterua
Victum a vicino rogitas. dare negligit iste.
Bis seu ter fortasse dabit. debinc si petis vltra
Proficies nihil: at tu plurima verba refundes
Orabisq; iterum frustra tamen. artibus vte
Jam pridem admonui inuigila atq; incube labori.
Dira fames procul hinc abeat. tua debita solue.
In primis tibi conde domum p̄cioq; ministram
Debinc eme. quam posses custodem adiungere bobus.
Pone domi quantum toto tibi sufficit anno
In rebus spes est alienis irrita. nam si
Hic dare forte neget. tu semp pauper egebis.
Tempora labuntur operum quoq; deficit vsus
Ad cras rem differre nocet. nunq; horrea nunq;
Implet iners. aut qui tempus producit. habenda est
Lura operi. turgescit opus. mala mille molestant

Affligunt hominem. cui segne et inutile corpus
Lum bene se posuit iapidi vis ignea phœbi
Ac pater omnipotens secundis imbribus ether
Desilit in terras et languida membra resumunt
Jam pridem amissas æstiuo in tempore vires.
Nam breue sol hominum supra caput astat ab alto
Et de nocte magis currus exercet agendo.
Tunc operum multo ante memor discinde securi
Siluam incorruptam. tunc germina desinit arbor
Fundere. datque suas volitare per æra frondes
In tres tende pedes mortaria: contineat tres
Pistillus cubitos: pedibus quoque confice septem
Lemonem. qui si fuerit protentus in octo
Hinc tibi malleolus crebros formetur in ictus.
Palmarumque trium rota sit. variisque reponere
Ligna effincta modis. validamque in montibus altis
Quere vel effuso campi super equore primum
Æstiuam compone manum qua firmet arator
Lemoni cuneis dentalique alliget imo
Torqueat et fortes illa durante iuuenkos.
Binaque præterea tectis seruentur aratra.
Sic melius. nam si casu discinditur vnum
Restat adhuc aliud validos agitare iuuenkos.
Lemonem ex vlmō. viridi seu confice lauro
Stiua sit ex prino. dura dentalia quercu.
Duc in aratra bouem nono qui viuat in anno
Apta ætas operi matura est. franget aratrum
Bos iuuenis. minitans iuuenili prælia cornu
Et rixam exacuens opera imperfecta relinquet
Quere quaterdecies annorum ætate bubulcum.

Quadrifidus panis et offellas cefus in octo
Sit cibus huic. recto sulcabit vomere terram
Si maturus erit. studium intermittet arandi
Junior. aspiciensq; pares etate colonos
Ibit ad hos ludosq; ciet lasciua iuuentus
Ergo non melior iuuenis nec semina versę
Spargebuni: quantum terre mēsurā requirit
Contemplare etiam cum grus e nubibus altis
Assiduos agitat clangores: nunciat imbrem
Venturamq; hyemem tempusq; indicit arandi.
Angit et illius mentem cui nulla boum spes
Tunc redeant feni plene ad pręsepia tauri
Tunc proprios operare boues et plaustra. sed inquis
Non habeo. dabit hic. facile petere atq; negare.
Dentis inops alius. quid enim componere currum
Tunc volet ignarus non nouit q̃tus in illo
Sit labor et centum compagibus insita ligna
Quę debent multo ante domi prouisa reponi
Pręterea cum tempus adest rescindere campum
Fortius insistas operi exercere ministros.
Nam vertenda duplex tibi sicca atq; humida tellus.
Uere nouo veniant celeres ad aratra iuueni
Fertilis et grauida culmus procumbit arista.
Fleu te decipiat cum semina colligit etas.
Sit noua cui studeas tellus nec aratra quotannis.
Terra recens large natis alimenta parabit
Plutonem in primis venerare atq; annua sacre
Vota refert cereri cum stiue innixus agendo
Incipis exercere boues stimuloq; fatigas.
Sic immensa tibi surgent cerealía dona.

Semina cum terrę cōmittis. pone sequatur
Seruulus: atq3 auibus rastrō sata leta recondat
Optima crede iuuat rerum prudentia cunctos.
Lēditur aduerso qui negligit omnia fato
Si sit pingue solum: grauide inclinantur aristę.
Fēlicesq3 operum successus a ioue summo
Hinc capies. neq3 sub tectis extendit arachne
Fila. sed immensę replebunt horrea messes.
Tunc gaude 7 cani florentia tempora veris
Lētus agas. cum te cassum crudelis egestas
Aspicit. 7 parto turgēt domus. atq3 aliena
Retibi non opus est. tua pluribus adiumentum.
Fit sterilis tellus medio versata sub ęstu
Hincq3 solo residens imas falcabis aristas
Auerfos religans culmos tenuisq3 sequetur
Spes vitę. pauci te mirabuntur ab agris
Parua sub exiguo referente3 farra canistro
Difficile interdum mutabile noscere tempus.
Mobilis 7 varia est alti natura tonantis.
At si tardus aras tardus tibi solus amanti
Afferet auxilium si largis imbribus ęther
Tres noctes toridemq3 dies non cessat ab alto.
Donec replevit validi vestigia tauri.
Tempore quo querna residens sub arbore coccyx
Exululat: gaudentq3 hominum mortalia corda
Uere sub aprico. sic tardus forsitan eques
Qui tempestiuo diuertit vomere terram
His intende animum. nec florida tempora veris
Te lateant. glacialis hyems tibi cognita surgat
In qua incumbendum est. nec te vlla taberna moretur

Aut narrata loco sub aprico fabula tardet.
Dum frigēt alij vir rem tamen impiger auget.
Surge igitur. nec te paupertas opprimat illo
Tempore. dira fames tenues facit esse lacertos
Elatosq; pedes: et crura tumentia multo
Sanguine. segnis inops. et spe suspensus inani
Inclinat mentem sceleri. et meditatur iniquos
Unde paret victus. hominem spes nutrit egentem
Irrita cui nihil est et tota luce vagatur
Dum media elapsa est ætas: pperate ministri
Londite dic casulas nam semp non erit ætas.
A iano mensem dictum caue. nubibus ille
Letalem bobus glaciemq; et frigora ducit.
Tracius insurgit boreas. et turbine facto
Disturbat maria accampos siluamq; sonantem
Alticomas quercus annosaq; robor pinus
Diruit ex alto et valles iaculatur ad imas.
Siluarum auditur fragor vndiq; sed fera duos
Arrigit ipsa pilos caudamq; in curribus angit.
Quin etiam quibus est nullis densissima pellis
Perforat ille quidem setosaq; pectora transit.
Hec se defendunt dura sub veste iuueni.
Et misere algescunt hirsuto crine capelle
Vincit ouis boream instantem fultoq; repellit
Tegminelanae. sed non obsistitur illis
A senibus: curuo facit hos incedere collo.
Non tamen ad teneram penetrat boreale puellam
Frigus. at illa domi cui nondum nota libido
Matris apud charę gremium sedet. atq; biemales
Non sentit glacies et tota nocte quiescit.

Atq; oleo teneras interdum perluit artus:
Tum polypo durum est gelidis habitare sub undis.
Nec videt unde sibi venetur in equore p̄dam
Allevietq; famem. proprios tum deniq; in artus
Vertit atrox rabiem immensam. sic imbribus atris
Turbatur mare. sic atra caligine c̄dum
Sol quoq; ad ethyopas radios ⁊ lumina fundit
Rarus apud graios. fugiunt animalia curui
Dore senis valles imas. et dente trementi
Concava saxa petunt nemonum tenebrosa q; tecta
Tunc quoq; ne noceant hyemes tibi protegat artus
Mollis lena tuos. cui texta ex ordine recto
Pauca sed aduerso ducantur plurima fila.
Sitq; ea crure tenus. vetat hęc per corpora setas
Surgere ⁊ instanti p̄hibet durefcere vento.
Tegmina sint pedibus taurorum e pelle cothurni.
Nec nocet hos inflare pilis. vt frigora vincas
Edozum teneras neruo bouis insue pelles.
Ac dorso suspende. tegant capita alta galeri
Ne madeant aures. borea spirante cauendum est.
Frigoribus tunc ros c̄lo diffusus ab alto
Intus alit cererem sacros operumq; labores.
Ille quidem vi ventorum e fluuiialibus undis
Tollitur in subline ⁊ matutinus in agros
Desilit. interdum expectat tempora noctis.
Interdum borea nubes agitante procellas
Vertitur in ventosam hyemē. fuge pronidus illam
Acceleretur opus. pete tecta obstantia ventis
Ne forte obscuro nebularum infusus amictu
Immadeas. largosq; imbres pluat humida vestis.

Pascua tunc carpant quibus non pingua tauri
Qui peluis labor. et longa sub nocte quiescunt.
Plutrimementum ingens. vobis vberima mando
Agricolę: faciliq; dies transire labore.
Nec seruanda tibi donec nox equa diebus
Atq; iterum fatis committit semina terre.
At dum sexdecies sol arduus occidit vno
Hibernum post solsticiū sacrosq; relinquens
Oceani fluctus sublimi arcturus olympo
Exoritur primumq; cupit splendescere sidus.
Tunc vites incide noui neq; nuncia veris
Antiquos iterans q̄stus p̄cedat hirundo.
Dum tamen imensos effundit pleias estus
Prosiliensq; vmbrosa petit plantaria limax
Tellure e sicca. tunc vinea nulla ligonem
Sentiat. ac celerent vncata falce ministri
Maturam in segetem. nocte pulcherrima tempe
Detineant segnem maturiniq; sopores.
Eya ager rumpe moras. pelle oia segnia pelle
Dum vocat alma ceres. robustaq; collige farra
Pone domi quantum toto tibi sufficit anno
Dane operi assurgens. operis pars tertia mane
Conficitur. labor baud grauis est de mane. viator
Longum liquit iter. taurosq; exercet arator.
Pręterea sua dum scolymus florentia mittit
Bermia. et in ramis dulces resonare cicadę
Sole sub ardenti incipiunt prepidantibus alis
Fit capra tunc mollis tunc sunt dulcissima vina
Feminaq; vrenti veneris prurigine corpus
Appetit insanos coitus. lassantur ab estu

Membra virum. tantumq̃ potest vis ignea solis.
Tunc licet ardores gelida releuare sub vmbra
Fontis ad apricos laticēs. sempq̃ fluentis
Murmur aque. faciles quam circum leniter aure
Aspirant zephyris plerūq̃ agitantibus illas.
Hic hylares letus cyathos ⁊ pocula sume
Bublina. ter infusa magis. quē temperet vnda.
Hic tibi ab vberibus caprarum caseus adstet
Quē nullos pascant fctus. hic lactea liba
Hic tibi siluestris ponatur caro iuuenq̃
Quē nondum enixa est. hic mollior edulus adsit
Et iaceas saturus patula sub tegminis vmbra
Surge tamen. celo cum fulget orionis astrum
Tempus adest. cereri sacras terat area fruges
Ad ventos posita atq̃ ingenti equata cylindro.
Nec nisi libratq̃ ducantur ad horrea messes
Postq̃ autem satis ad victum tibi contulit estas
Continuo cui nulla domus sit quē ministrum
Adde etiam ancillam. quē sit sine prole. molestum est
Et graue seruitium illius: quam cura remordet.
Fatorum. blandire cani. panemq̃ ministra
Peruigil ante fores sedet ille domumq̃ tuetur
Dente rapax furiq̃ altis latratibus instat.
His propere exactis fenum paleasq̃ reconde
Hemionos q̃tum satis ac nutrire iuuenq̃.
Inde laboranti requies prębenda colono
Tempus ⁊ exhaustis pariter iuga demere tauris
Dum tamen in media celi statione refulget
Syrius. orionq̃ loco splendet eodem
Et rosea arcturi cernit pallantias astrum.

Tunc vias tengro abscindens de corpore matrum
Per bis quinque dies tepido sub sole iacentes
Pande. dies etiam molestant quinque sub umbra.
Dehinc torq. capiant vegetes. iocunda lygi
Dunera. sed sidus cum deficit orionis
Pleiadesq. hiadesq. cadunt meminisse iuuabit
Protinus impulso subuertere vomere terram.
Stat tempestiuo cuncta exercere labori.
Si tamen infestum iuuat ire per equos et alta
Puppe vehi. monco ne quando ab atlantidenatas
Orion sequitur totoq. excludit olympo
Ut videas illas medio submegere ponto
Flauigio incubas: mare tunc tollentibus euris
Obscurum undosos iaculatur ad ethera fluctus
Tunc igitur iaceant religatę ad littora puppes.
Saxorum nixę obicibus ne forte ruentes
Discutiant venti. pateat pars ima carinę
Ne pluuiam excipiens putri marcescat ab imbze.
Instrumenta domi naualiaq. arma quiscant
Pensa gubernandiq. exploret robora fumus.
Interea ceteris sacros operare labores.
Nec proorsus fugiendus ager. labatur in altum
Equos amica ratis. dum non magis unda tumescit
Necrefluunt vasto sublati gurgite montes
Vadat onusta tamen censu reditura supbo
Hic meus ille quidem genitor dum paup egeret
Errabat maria alta secans fluctusq. profundos
Ille olim solidam cum amatq. ea litora linquens
Appulit buc. non spe lucri comotus auara.
Durum opus exercere inuisa virgebat egestas

Ille vagus demum prope tempe heliconia sedem
Alcream incoluit celi in regione molesta.
Frigore nunc nimio nunc intolerabilis aestu
Tempore quosq; suo iuuat exercere labores
Nauium ante omnes. cuius si te vlla remordet
Lura: placetq; altos sulcare per equora fluctus
Dum faciles spirant venti et furor ille quieuit.
Nec te inuisa fames alieno viuere parto
Logit et inuitus multorum debitor. extes
Uade. nec in cymba. sed te vehat ardua puppis
Ingentes referant census ingentia mercis
Pondera. p̄terea quę sint aptissima nautis
Tempora narrandum est. q̄q; mihi parua p̄ vndas
Vita fuit. vixq; ex illa tantum aulide cursus
Litus ad euboeum. sub qua omnis gręcia quondam
Dum pelago defuit hyems conuenit in vnum
Et merito infandos fatum iuratur in hostes.
Inde mihi placuit nō longe ad chalcida cursus
Huc ubi magnanimum genus amphidamantis achiui
Constituunt populi certamina. et inclyta quondam
Munera defuncti ponunt in honore parentis.
Hic ego medulcis referentem premia cantus
Auratos memini tripodas quos sponte dicaui
Musarum ante aras. quibus antra heliconia curę.
Ille ubi me primum dulcem docuere poesim.
Tantum igitur mihi res naualis cognita surgit
Dicam aliquid tamen et varios pandam ætheris vsus
Hęc etiam nobis aspirauere camęne
Equora tuta legant instructo remige puppes
Lum decies quinque est series exacta dierum

Estiuum post solsticiū. ⁊ iam deficit estas.
Flam neqꝫ tunc classes medio nec nauita ponto
Obuiitur. ni forte velit iouis alta potestas.
Aut deus ipsarū ⁊ parens neptunus aquarū
Exitus omnis in his rerū manet exitus omnis.
At lenes spirant zephiri tranquilla quiescunt
Equora. tunc celerem ventis committe carinam.
Vadat onusta tamen. reditū properare memento
Quam prius ipsa nouos fundunt vineta liquores.
Autūnumqꝫ imbres. ⁊ hyems infauista procellis.
Aut notus insurgat pluuiā rorantibus alis
Incumb atqꝫ mari totūmqꝫ euoluat ab imo.
Exercent etiam studiū nauale sub ipso
Vere nouo. cum se tam lata arbor ab alto
Induit in frondes. quantum vestigia cornū
Pandoit humo dep̄ssa. silet tunc nabilis vnda
Ast ego nauigium graue tunc semperqꝫ molestū
Crediderim. hoc natura homines leuitate nefanda
Subtrahere. agitant diuersa pericula fluctus.
Est tamen ire placet. qꝫqꝫ mors dura sub vndis.
Diuitiē sunt vita hominū. atqꝫ insanus habendi
Ardoꝝ. ad hec animum germane intende parumper.
Concipe fraternos monitus. maria alta secando
Fac tecum ne cuncta vebas. maiora referua
Nec nimis est oneranda ratis. sit ponderis equi
Quicquid in hac. durum est aduerso occurrere fato
Fluctibus in medijs. currus discinditur omnis.
Si grauius sup̄instat onus. seruare memento
Vensuram in rebus ⁊ idonea tempora ad vsus.
Lum ꝑpe terdecies tibi vita elabitur annos.

Connubium maturum aderit decimumq; puella
Exigat et quartum sed quinto nubat. et illa
Virgo sit. atq; habitet ppe te. cui sedulus adstes
Sedulus inspicias artemq; vsumq; puelle.
Hec age. ludibrio ne te vicinia cantet.
Coniugenil melius casta. nil turpius illa
Quę venerem prurit sine fine et prostat ad omnes
Semper et exitio superimminet illa viroꝝ.
Nemo etiam fratris in amore equetur amicus.
At par si quis erit sit amandus tempore in omni.
Nulla ex te inceptuꝝ fœdus discordia soluat.
Dentiri scelus est. prestat compescere linguam.
Infandum si vim tibi quisq; inferret amicus.
Aut ore aut manibꝝ. surge et vliscere. redde
Redde vicem duplicem. q; si illum penitet acti
Ac pgnam implorans iterum te exoptat amicum.
Suscipe. vile quidem est homines noua quęrere semp
Fœdera amicitie. multos si frater amabis
Non laudo. nullos etiam. medium sit in isto.
Si tibi corda tument vultus non indicet iram.
Turpe sequi sceleratum hominem. maledicere cuiq;
Infandum est. qui iam vita laudatur honesta.
Nunq; a te nunq; misera obiurgetur egestas.
Diuinum donum est. diuumq; eterna voluntas
Illa quidem. quę sepe viri sublimem molesta
Impedit ingeniumq; vetat supalta leuari.
Qui loquitur parce linguam nec in omnia soluit
Thesaurum p̄se gerit ille. ea gratia magna est.
Ut linguam moderes p̄sataq; verba loquaris.
Si quenq; verbo ledes lederis et ipse

Brata in amicorum venias conuiuia sumptu
Communi. dato particulam. gratissima sunt hec.
Acre ioui vinum seu dñs de mane cauendum est
Illa uita libare manu. tum vota p̄cando
Incassum fundes nulli exaudita deorum
Solis ad aspectum. nec quēq̄ mingere fas est
Nocte sub obscura. recto neq̄ corpore nudo
Flos quia sacra deis. media nec credimus illud
Possellicere via. si declinetur ab illa
Esse etiam retitum diuis vir et omnia noscens
Herens parietibus sedet atq̄ exponit vrinam
Intus ubi orbat̄ tenuis latet angulus aule
Heccoitu polluta sacros genitalia pandas
Ante ignes. neq̄ cum dulci tibi coniuge p̄stet
Concubium vt generes: dum mesto a funere tristi
Menter edis. superum sacra sed letus ab ara
Credimus inuisum superis semperq̄ molestum
Qui natat assiduo labentia flumina cursu.
Quam prius ablueritq̄ manus pia vota p̄cesq̄
Fuderit ante ipsas supplexq̄ ora uerit vntas.
Infandum ante aras vngues incidere cum dñs
Sacra facis. scelus cyathos imponere vasi
In quo vina latent. sacros operare lebetes.
Nil tibi cum in sacris etiam hinc clauisse nefandum est
P̄fice tecta prius q̄ cornix garrula ab alto
Punciet atram hyemem ruit hec inimica procellis
Fac sedeat bissex. quibus etas exigit annos
Aut totidem menses natozum cara propago
Sede sub instabili. inuat hoc omneq̄ repellit
Segniciem. facit esse agiles et ad omnia promptus

Secundum aut turpe virum est thermis mulieribus uti
Hoc proorsus fugiendum etiam stat talibus atrum
Supplicium. ante aras superum obiurgare nefandum est
Sacra ministeria ac diuinas spernere cultus.
Nec licet in fluuio neque fontis mingere in vnda
Est quoque turpe aliud vetitum. fuge pessima fame
Nomina. fama malum facile in sublimi leuatur
Est graue sufferri nimium: nimiumque molestum.
Difficile ut taceat. nunquam delebitur illa
Secula quae varias populi penetrauit ad aures.
Est dea fama quidem sunt ipsi numina fame.
Sit tibi propterea series seruanda dierum.
A iouenati omnes sunt a ioue tempora nata
Ultima mensis erit nullo exerceunda labore
Hac genio utendum est. illa omnes festa per vrbes
Ducitur illa forum claudit neque iura resoluit.
Prima dies sacra est. et quarta et septima. prima
Flatus apollo die radiantia lumina fudit.
Luce domum quarta scilicet ducenda sit vxor.
Omne captato. sunt omnia prospera rebus.
Et licet in curuam trabibus componere nauim.
At quintam fuge namque illam pallidus ortus
Tum dirige mentum facies toto orbe vagantur
Castigant si qua in terris periuria falsum
Affirmant quod lis alterne agitata creauit.
Sexta dies tristem ostendit mulieribus ortum.
Leta viris. multique etiam nascuntur in illa
Quis mala mens fallax animus fallacia verba
Et qui concubia exercent arcana per artem
Haec coniugum setis licitum castrare vel heredos

Et licet infixa pecudes circū dare mandra
Scindimus octaua forti genitalia tauro
Lastramusq; sues. felix est ponere plantas
Flona. viros gigni vel amica sorte puellas.
Luce viris decima fausto quoq; credimus ortus
Unaq; post decimam felix incidere vires.
Et tempestiuam segeti supponere falcem
Hoc curat bissexta etiam felicioz illa
Stamina ⁊ ex alto tenuissima torquet arachne.
Ingentem accumulans formicę farris aceruus
Et iuuat arguto percurrere pectine telas.
Tunc quoq; siluestres licitum castrare iuuenkos.
Tercia post decimam plātaribus optima surgit
Spargere semen humi pallet contraria semper
Quartaq; post decimam mulierum prospera natu.
Ac preseros domitare boues validosq; labori
Demionos canibus faciles adiungere cultus.
Et leuire manu pecudiq; imponere mores.
Atq; aperire cados ⁊ dulcia fundere vina
Sextaq; post decimam plantaribus inuida surgit.
Opportuna viros nasci sed iniqua puellas
Aut nasci aut thalamos petere atq; herere maritis
Septima post decimā cereris terat ordea sacre
Ingentemq; licet ferro discindere siluam.
Ac varias aptare trabes quibus ardua tecta
Moliri aut structam possis agitare carinam.
Flonaq; post decimam felix est cum dea surgit
Lutea. sed medium celi cum venit in orbem
Fit grauis ex media ad finem letissima fulgit.
Proxima lux sapientem hominem diuina creandi

Insigni viget officio. nec luce dolendum est
Post illam quarta: sacra est ea. leta trahantur
Gaudia. quinta dies post hanc iuga curua iuuentis
Ponit et hemionos et colla exercet equorum.
Altaque veliuolas deducit ad equora puppes.
Et noua componit dulci sua vasa lyco.
Quam pauci nouere et recto nomine dicunt.
Sunt harum humano genere seruanda dierum
Tempora quippe illud magnis successibus augent.
Sunt alie ancipitesque tamen sine mente neque vllò
Officio excellent hanc alter laudat et illam
At paucis natura illarum cognita surgit.
Nam tunc ipsa dies totum complectitur orbem
Moxe pie matris. seu modo more nouerque
Hunc fulget nunc atra latet. felixque beatus
Ille quidem. qui deus gratus cui cognita sunt hec
Omniaque inspicieus rerum se exercet ad vsus.

¶ Liber georgicorum. Nicolai de valle finit feliciter.
Impressus Dauentrie per me Jacobum de Breda
Anno. D. cccc. xcij.